

Finansutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om upphävande av vissa bestämmelser i lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om upphävande av vissa bestämmelser i lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen (RP 156/2025 rd): Ärendet har remitterats till finansutskottet för betänkande.

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets skattedelegation.

Sakkunniga

Skattedelegationen har hört

- lagstiftningsråd Leo Parkkonen, finansministeriet
- finansexpert Jussi Kiviluoto, finansministeriet
- industriråd Sampsa Nissinen, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Valtteri Klemetti, Skatteförvaltningen
- verkställande direktör Pasi Kuokkanen, Energianvändare i Finland rf
- skatteexpert Tiina Ruohola, Finlands näringsliv rf
- verksamhetsledare Eero Haapalehto, Energiakaupungit ry
- expert Sampo Seppänen, Finsk Energiindustri rf
- styrelseledamot Eero Lindqvist, Finnish Data Center Association ry
- landsdirektör Antti Järvinen, Google Finland Oy
- professor Jukka Manner, Aalto-universitetet
- utredningsperson Veli-Matti Mattila.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- kommunikationsministeriet
- miljöministeriet
- Kajanalands förbund
- Lokalkraft rf
- Finlands förnybara rf
- XTX Finland Oy
- Hyperco Oy.

Betänkande FiUB 28/2025 rd

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att vissa bestämmelser i lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen upphävs.

Genom att upphäva de bestämmelserna flyttas skatten på den elström som förbrukas i datorhallar från den lägre elskatteklassen II till den allmänna elskatteklassen I, där skatten är 2,24 cent per kilowattimme. Skatten i den lägre elskatteklassen är 0,05 cent per kilowattimme, så den föreslagna ändringen höjer skatten på den elström som förbrukas i datorhallar med 2,19 cent per kilowattimme.

Den föreslagna ändringen ökar statens elskatteinkomster med 47 miljoner euro årligen på 2026 års nivå. Eftersom ändringen enligt propositionen träder i kraft först den 1 juli 2026, blir elskatteinkomsterna för år 2026 kring 24 miljoner euro.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 juli 2026.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utskottet tillstyrker propositionen utan ändringar.

I propositionen föreslås att den elström som används i datorhallar överförs från den lägre skatteklassen II till den allmänna skatteklassen I den 1 juli 2026. Ändringen beräknas öka statens skatteinkomster för 2026 med cirka 24 miljoner euro. Av propositionen framgår det att tidpunkten för redovisning av punktskatterna medför att de kontantbaserade skatteintäkterna enligt statsbudgeten ökar med ungefär 16 miljoner euro 2026.

Den ökande inverkan på punktskatteinkomsterna som sloandet av skattestödet antas ha beräknas ligga på cirka 47 miljoner euro enligt 2026 års nivå. Som en följd av att elförbrukningen i datorhallarna förutspås öka antas den årliga inverkan på skatteintäkterna öka med tiden. Den årliga ökande inverkan som sloandet av skattestödet antas ha på punktskatteinkomsterna beräknas vara cirka 56 miljoner euro enligt 2027 års nivå och cirka 74 miljoner euro enligt 2029 års nivå.

Differensen mellan skatteklasserna för elström utgör statligt stöd, vilket innebär att de aktörer som är berättigade till den lägre skatteklassen är mottagare av statligt stöd och omfattas av EU:s regler för statligt stöd.

I propositionen har det bedömts att det slojade skattestödet höjer kostnaderna för företag som bedriver datorhallsverksamhet med en summa som motsvarar det slojade stödet. Eftersom marknadspriset på slutprodukterna från datorhallar i huvudsak torde bestämmas på den internationella marknaden, antas dessa kostnader från datorhallarna inte kunna överföras till slutprodukternas priser, åtminstone inte till sitt fulla belopp. För företag som bedriver datorhallsverksamhet mins-

Betänkande FiUB 28/2025 rd

kar vinsterna före samfundsskatten således med ungefär samma belopp som det slojade skattestödet utgör, varför samfundsskatteinkomsterna på 2027 års nivå uppskattas minska med cirka 11 miljoner euro, enligt nuvarande nivå på samfundsskatten. Den föreslagna ändringen beräknas därför enligt propositionen förbättra de offentliga finanserna med ett nettobelopp på cirka 45 miljoner euro år 2027.

Vid utskottets sakkunnigutfrågning kritiserade flera instanser den skärpta elskatten för datorhallarna och påpekade bland annat att de planerade investeringarna i datorhallar äventyras och att Finlands ställning som investeringsobjekt över huvud taget försvagas. Sakkunniga har också lyft fram att förutsägbarheten i beskattningen försämrats, vilket har ansetts försvaga Finlands attraktionskraft som investeringsmiljö. Den regionala betydelsen av investeringarna i datorhallar har också lyfts fram, likaså vilken betydelse utnyttjandet av spillvärmen har för kommunerna.

Vid utfrågningen ansågs det problematiskt att datorhallarna inte behandlas på samma sätt i elbeskattningen som den övriga industrin. Utskottet påpekar att datorhallarnas verksamhet enligt näringsgrensindelningen inte räknas som industri utan som tjänster som hör till den allmänna elskatteklassen I på samma sätt som hushållen.

Enligt propositionen har det avsevärt ökade intresset för investeringar i datorhallar i Finland under de senaste åren till största delen sin förklaring i den billiga och rena elen, det stabila elnätet, det rena vattnet och det svala klimatet i Finland. Möjligheterna att utnyttja spillvärmen för fjärrvärmeproduktion eller annan verksamhet erbjuder datorhallarna extra affärsmöjligheter. Investeringarna i datorhallar ökar kraftigt internationellt, vilket enligt sakkunniga särskilt har ansetts vara en följd av den ökade marknaden för artificiell intelligens och molntjänster, som förutsätter ökad kapacitet för serverhallar.

Propositionen lyfter fram att datorhallsverksamheten är elintensiv och kapitalintensiv. En väsentlig del av investeringskostnaderna uppkommer av anordningar från utlandet och arbetsinsatsens andel är liten. Således är verksamhetens inverkan på efterfrågan på arbete i placeringslandet och det nettoförädlingsvärde som datorhallarna genererar i placeringslandet under hela användningstiden sannolikt liten. På en enskild kommuns nivå är effekterna sannolikt mer positiva.

Den framtida elförbrukningen i datorhallarna är förenad med stor osäkerhet, framgår det av propositionen. I propositionen hänvisas till den energibalans som arbets- och näringsministeriet utarbetat och som ligger till grund för finansministeriets prognos för energiskatteinkomsterna och enligt vilken elförbrukningen i datorhallarna beräknas stiga till cirka 3,8 terawattimmar före 2030. Detta innebär att skatteutgiften för datorhallar stiger till cirka 83 miljoner euro 2030. I propositionen nämns också att det i offentligheten har rapporterats om flera investeringsprojekt i anslutning till datorhallar som, om de genomförs, potentiellt kan höja elförbrukningen i Finland betydligt mer. Sakkunniga har lyft fram stamnätsbolaget Fingrids prognos för elförbrukningen, som ligger till grund för planeringen av stamnätet, och enligt vilken elförbrukningen i Finland ökar från nuvarande 83 terawattimmar till 123 terawattimmar före 2030 och till 159 terawattimmar före 2035. Enligt sakkunniga beror en betydande del av ökningen på den ökade elförbrukningen i datorhallarna.

Betänkande FiUB 28/2025 rd

Finlands ställning och styrka i den internationella konkurrensen om datorhallar samt datorhallarnas konsekvenser för ekonomin, elsystemet, miljön och säkerheten har granskats i ett projekt med en färdplan för datorhallar (Datakeskusten tiekartta). Enligt projektets slutrapport bör Finland sträva efter att få sin andel av investeringsvågen i datorhallarna under de följande åren och också säkerställa att datorhallarna medför den bästa nyttan för Finland (så kallade datorhallar med högt mervärde). Slutrapporten tar också fasta på hur den kraftiga ökningen av antalet datorhallar eventuellt påverkar elpriset och att det är nödvändigt att datorhallarna inte bara bidrar till att öka energiproduktionen utan också till att säkerställa att elsystemet fungerar utan störningar. Som åtgärd föreslås i rapporten ett system med fossilfri flexibilitet.

Sammantaget sett anser utskottet att de föreslagna ändringarna behövs och är angelägna. Målet är att genomföra regeringens riktlinjer om att öka skatteintäkterna.

Utskottet konstaterar att investeringarna i datorhallar ökar kraftigt internationellt och att koncentrationen av datorhallar är en global megatrend. Datorhallarna utgör en ny typ av verksamhet som framför allt har regionalekonomiska konsekvenser i Finland. Som det framfördes vid utfrågningen har Finland en naturlig konkurrensfördel i konkurrensen om projekt med datorhallar. Utskottet anser det vara viktigt att utvecklingen av investeringarna i datorhallar i Finland är kontrollerad så att den verksamhet som etableras här producerar mervärde. I anslutning till datorhallarna finns också en möjlighet att utnyttja spillvärme.

Utskottet hänvisar till regeringens meddelande från den 23 oktober 2025, där regeringen meddelar att den säkerställer Finlands konkurrenskraft i syfte att locka investeringar i datahallar som gynnar samhällsekonomin och helhetsintresset. För att nå målet ska regeringen enligt meddelandet ta fram en stödmodell utifrån rekommendationer som sammanställs i en färdplan som är under arbete. De fiskala effekterna kan vara högst lika stora som det nuvarande elskattestödet. Enligt meddelandet beslutar regeringen om huvudlinjerna för beredningen så snart som möjligt när färdplanen är klar. Regeringen har som mål att stödet ska gälla från och med hösten 2026.

Finanspolitiska ministerutskottet beslutade den 5 december 2025 om beredningen av en tidsbunden statlig stödordning för datorhallar. Enligt meddelandet om beslutet bereder regeringen utifrån rekommendationerna i färdplanen för datorhallar en ny statlig stödordning för datorhallar som gagnar samhällsekonomin och helhetsintresset. Beredningen ska utgå från ett tidsbundet, tioårigt stöd i form av skatteåterbäring som baserar sig på den el som datorhallen förbrukar. Återbäringens inverkan på skattebortfallet är högst 30 miljoner euro. Enligt meddelandet ska lagstiftningen beredas så att den kan träda i kraft den 1 juli 2026. De närmare villkoren för stödordningen preciseras och villkorens förenlighet med EU:s regler om statligt stöd säkerställs under beredningen.

Utskottet anser det vara viktigt att stödmodellen införs i enlighet med finanspolitiska ministerutskottets riktlinjer.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Finansutskottets förslag till beslut:

Betänkande FiUB 28/2025 rd

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 156/2025 rd utan ändringar.

Helsingfors 5.12.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
medlem Otto Andersson sv
medlem Markku Eestilä saml (delvis)
medlem Seppo Eskelinen sd
medlem Timo Heinonen saml
medlem Marko Kilpi saml
medlem Jari Koskela saf
medlem Aki Lindén sd
medlem Mika Lintilä cent
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Joona Räsänen sd
medlem Hanna Sarkkinen vänst
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Sami Savio saf
medlem Ville Valkonen saml
medlem Ville Vähämäki saf
ersättare Pauli Aalto-Setälä saml (delvis)
ersättare Janne Jukkola saml (delvis)
ersättare Riitta Kaarisalo sd
ersättare Krista Mikkonen gröna
ersättare Nasima Razmyar sd (delvis)
ersättare Peter Östman kd.

Sekreterare var

utskottsråd Tarja Järvinen.

Betänkande FiUB 28/2025 rd Reservation 1

Reservation 1 /sd

Motivering

Regeringen föreslår ändringar i lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen. Samtidigt görs en höjning av elskatten för datorhallar så att den blir 44 gånger högre än i nuläget. Enligt Socialdemokratiska riksdagsgruppen är höjningen totalekonomiskt sett både skadlig och kortsiktig.

För det första är regeringens föreslagna ändring skadlig för investeringsmiljön och konkurrenskraften. Datorhallar är stora investeringar med lång livslängd och de är kopplade till värdekedjan för hela den digitala ekonomin (molntjänster, industridata, artificiell intelligens, cybersäkerhet). Beslut om skatteändringar som påverkar investeringarna bör inte tas förhastat och plötsligt.

Det är dock motiverat att för en lägre skattesats fastställa sådana ramvillkor och incitament som är viktiga för energisystemets funktion. Stora datorhallar kan styras till att delta i efterfrågefleksibiliteten, ta till vara spillvärmen eller fungera som reservkraft. På så sätt kan de nya investeringarna stödja balansen i elsystemet och främja minskningen av utsläppen från användningen av fjärrvärme. Ett ytterligare villkor för skatteförmånen skulle också kunna vara FoUI-verksamhet och ett minimiantal anställda.

På regional nivå breddar datorhallarna fastighets- och samfundsskattebasen och skapar underleverantörskedjor.

Beskattningen bör uppmuntra till energieffektivitet, utnyttjande av spillvärme och efterfrågefleksibilitet — inte försämra lönsamheten för investeringar i tjänster som elektrifieras.

På de grunder som anges ovan anser vi att höjningen av elskatten för datorhallar inte bör genomföras. Det skulle vara mer ändamålsenligt att hålla kvar datorhallarna i den lägre elskatteklassen och rikta styrningen till villkor som gäller energieffektivitet och spillvärme, avtal om efterfrågefleksibilitet och FoUI-satsningar.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen forkastar lagförslaget i proposition RP 156/2025 rd, och

att riksdagen godkänner ett uttalande. (Reservationens förslag till uttalande)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål lämnar riksdagen en utredning om den skattemässiga behandlingen av datorhallarna och styrmedlen i fråga om dem och om att för datorhallarnas del koppla den lägre elskatteklassen till villkor som gäller energieffek-

Betänkande FiUB 28/2025 rd
Reservation 1

tivitet, utnyttjande av spillvärme och efterfrågefleksibilitet samt forsknings- och utvecklingspersonalens antal.

Helsingfors 5.12.2025

Joona Räsänen sd
Seppo Eskelinen sd
Riitta Kaarisalo sd
Aki Lindén sd
Nasima Razmyar sd

Betänkande FiUB 28/2025 rd
Reservation 2

Reservation 2 /gröna

Motivering

I propositionen överförs den elström som används i datorhallar från den lägre skatteklassen II till den allmänna skatteklassen I. Ändringen ökar årligen statens elskatteinkomster med 47 miljoner euro på 2026 års nivå.

Läget i de offentliga finanserna är svårt och skuldsättningen ökar i snabbt takt. De gröna anser det motiverat att inkomstunderlaget för de offentliga finanserna stärks genom en kritisk granskning av olika avvikelser i skattesystemet. Enligt finansministeriets prognos har skattestödet beräknats öka till ungefär 83 miljoner euro 2030, vilket särskilt talar för att stödet slopas. Bedömningen är också förenad med betydande osäkerhet, och om alla de projekt med datorhallar som för närvarande är i förutrednings-, planerings- eller byggnadsskedet genomförs, kan skattestödets belopp enligt propositionsutkastet öka med upp till 350 miljoner euro.

Samtidigt bör Finland locka till sig investeringar som främjar den gröna omställningen. En lägre elskatteklass är dock inte det enda sättet att locka investeringar till Finland. Som det konstateras i propositionen är Finlands centrala konkurrenskraftsfaktorer bland annat det förmånliga och rena elutbudet, det stabila elnätet, det rena vattnet och kalla klimatet, den digitala infrastrukturen samt möjligheterna att utnyttja spillvärme.

Som ett led i den skattemässiga ändringen har det beslutats om en ny stödmekanism för investeringar i datorhallar. De gröna anser det vara viktigt att den kommande stödmekanismen är förenad med stränga miljökriterier för att investeringarna verkligen ska främja den gröna omställningen och vara förenliga med principen om att inte orsaka betydande skada (do no significant harm, DNSH). De gröna betonar också att Finland måste skapa förutsättningar för samt säkerställa att investeringsmiljön är attraktiv för användning av naturresurser med högre förädlingsgrad, för tillverkning av produkter med hög förädlingsgrad och för att förbättra resursproduktiviteten.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner två uttalanden. (Reservationens förslag till uttalanden)

Reservationens förslag till uttalanden

- 1. Riksdagen förutsätter att ett villkor för att stödja investeringar i datorhallar ska vara att investeringarna främjar Finlands nationella och internationella klimatåtaganden och iakttar principen om att inte orsaka betydande skada (do not significant harm, DNSH).*
- 2. Riksdagen förutsätter att det i Finland skapas förutsättningar för samt säkerställs att investeringsmiljön är attraktiv för användning av naturresurser med högre förädlingsgrad,*

Betänkande FiUB 28/2025 rd
Reservation 2

för tillverkning av produkter med hög förädlingsgrad och för att förbättra resursproduktiviteten.

Helsingfors 5.12.2025

Krista Mikkonen gröna

Betänkande FiUB 28/2025 rd

Reservation 3

Reservation 3 /vänst

Motivering

I propositionen föreslås det att vissa bestämmelser i lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen upphävs. Genom att bestämmelserna upphävs flyttas skatten på den elström som förbrukas i datorhallar från den lägre elskatteklassen II till den allmänna elskatteklassen I, där skatten är 2,24 cent per kilowattimme. Skatten i den lägre elskatteklassen är 0,05 cent per kilowattimme, så den föreslagna ändringen höjer skatten på den elström som förbrukas i datorhallar med 2,19 cent per kilowattimme. Den föreslagna ändringen ökar statens årliga elskatteinkomster med 47 miljoner euro på 2026 års nivå. Eftersom ändringen enligt propositionen träder i kraft först den 1 juli 2026, uppgår elskatteinkomsterna för 2026 till ungefär 24 miljoner euro.

Datorhallsverksamheten har ett lågt mervärde och en liten sysselsättande effekt. Vi anser dock att datorhallarna är välkomna investeringar i Finland, om de gagnar samhället genom skatteintäkter och tillvaratagen spillvärme. Särskilt välkomna är sådana investeringar som leder till mer omfattande verksamhet som har ett högre mervärde och större sysselsättande effekt. Alla datorhallar som planerats i Finland kan dock knappast genomföras, eller om de genomförs kan det ha en betydande belastande effekt på elsystemet och höja elpriset.

Det nuvarande skattestödet för datorhallar är inte motiverat och vi stöder regeringens förslag att slopa stödet. Det ökande intresset för investeringar i datorhallar i Finland förklaras till största delen av billig och ren el, ett stabilt elnät, rent vatten och svalt klimat. Möjligheterna att utnyttja spillvärmen för fjärrvärmeproduktion eller annan verksamhet erbjuder datorhallarna extra affärsmöjligheter. Också efter skattehöjningen är priset på el konkurrenskraftigt för aktörerna med beaktande av andra attraktionsfaktorer. Det har uppskattats att behovet av datorhallar håller på att öka betydligt globalt sett, och de nordiska ländernas konkurrenskraft som placeringsländer för datorhallar är så god att investeringarna i datorhallar i de nordiska länderna förr eller senare kommer att begränsas av deras inverkan på elnätet. Vi anser inte att den nya stödmodell för datorhallar som regeringen föreslår för att kompensera det slopade skattestödet behövs.

Den framtida elförbrukningen i datorhallarna är förenad med osäkerhet. I den energibalans som arbets- och näringsministeriet utarbetat och som ligger till grund för finansministeriets prognos för energiskatteinkomsterna beräknas elförbrukningen i datorhallarna stiga till cirka 3,8 terawattimmar före 2030. Detta innebär att skatteutgiften för datorhallar stiger till cirka 83 miljoner euro 2030. I offentligheten har det rapporterats om flera investeringsprojekt i anslutning till datorhallar som, om de genomförs, potentiellt kan höja elförbrukningen i Finland betydligt mer. Enligt Finlands näringslivs statistik om investeringar i den gröna omställningen befinner sig sammanlagt 62 datorhallsprojekt i förstudie-, planerings-, investeringsbesluts- eller byggnadsfasen. Om man utgår från att nya projekt som inleds behöver en elektrisk effekt på sammanlagt 3 000 megawatt, innebär det en elförbrukning på 17,5 terawattimmar, när man antar att medeleffekten av elförbrukningen hos en datorhall är två tredjedelar av den nominella kapaciteten. Detta skulle innebära en ökning med cirka en femtedel av den nuvarande totala elförbrukningen i Finland. Enligt den gällande elskattelagstiftningen innebär en elförbrukning på 17,5 terawattimmar en ökning på cirka 380 miljoner euro i den årliga elskatteutgiften för datorhallar. Även om det i Fin-

Betänkande FiUB 28/2025 rd **Reservation 3**

land finns rum för datorhallar är det uppenbart att om alla planerade projekt genomförs, skulle det ha stora konsekvenser för vårt energisystem och skattestödets belopp skulle bli ohållbart stort.

Datorhallar är inte detsamma som dataekonomi, och datorhallarna skapar nästan inga arbetstillfällen i Finland efter byggnadsskedet. Den ökande elanvändningen vid datorhallarna ökar efterfrågan på el och skapar behov av investeringar i elnätet och ökad fossilfri flexibilitet i elproduktionen. Allt detta medför kostnader och höjer elpriset. När datorhallarna ökar uppstår ett behov av ny energiproduktion och all energiproduktion, också fossilfri sådan, är förknippad med vissa olägenheter. Därför är det motiverat att datorhallarna betalar högre skatt än i nuläget utan att det införs en ny stödmodell som kompenserar det slopade skattestödet.

Datorhallarnas svaga sysselsättningseffekt och de kostnader och andra konsekvenser som de medför för samhället motiverar att de beskattas hårdare än för närvarande. Det är ett sätt att säkerställa att verksamheten gynnar samhället och kompenserar för de kostnader och andra konsekvenser som uppstår. Även om skatten höjs för att säkerställa nyttan för samhället, ökar behovet av datorhallar globalt sett så mycket och Finland är på många sätt en gynnsam miljö för verksamheten att det är sannolikt att datorhallar byggs också i fortsättningen utan att man inför en kompenserande stödmodell.

Skattehöjningen motiveras av datorhallarnas ringa samhällliga nytta i förhållande till deras ekonomiska kostnader och å andra sidan i förhållande till de risker som den ökande verksamheten kan medföra för el- och energimarknaden. Om ökningen av datorhallarna medför behov av en mekanism för fossilfri flexibilitet, är det motiverat att bedöma skattestödet för datorhallarna också ur det perspektivet att datorhallarna bör betala för det flexibilitetsbehov som de orsakar samhället. Datorhallarna är förenade med utmaningar bland annat i fråga om hallarnas placering, tillståndsförfaranden, energieffektivitet och utnyttjandet av spillvärme. Utmaningarna gäller i hög grad också elförbrukningen och elmarknadens funktion. Alla dessa faktorer styrs och regleras mest resurseffektivt inom ramen för den gällande regleringen, inte genom stöd i samband med beskattningen.

I en situation där statsfinanserna uppvisar ett stort underskott måste alla företagsstöd granskas kritiskt. Därför ställer vi oss bakom förslaget att slopa elskattestödet men stöder inte införandet av ett nytt företagsstöd för datorhallarna. Dessutom föreslår vi att skattestödet till datorhallarna slopas redan den 1 januari 2026. Detta ökar skatteinkomsterna ytterligare med 23 miljoner euro 2026.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen i övrigt godkänner lagförslaget enligt betänkandet, men 2 § med ändringar, (Reservationens ändringsförslag) och

att sista stycket i utskottets betänkande omformuleras som följer:

Betänkande FiUB 28/2025 rd
Reservation 3

”Utskottet konstaterar att regeringen bör avstå från att bereda ett nytt företagsstöd för datorhallar.”

Reservationens ändringsförslag

2§

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

Helsingfors 5.12.2025

Hanna Sarkkinen vänst